

Phỏng vấn Aaron Friedberg :

3.8- Liệu Trung Quốc có thay thế được Mỹ ?

Jennifer Rubin

Washington Post, 16-10-2011

Aaron Friedberg, cựu phó trợ lý các vấn đề về an ninh quốc gia, và giám đốc phòng kế hoạch chính sách của Phó Tổng thống Dick Cheney (Cộng hòa), là tác giả một quyển sách mới : *A contest for supremacy : China, America, and the struggle for Mastery in Asia* (*Cuộc tranh chấp giành vị trí ưu việt : Trung Quốc, Mỹ : và cuộc đấu tranh làm chủ châu Á*). Đề tài quyển sách này rất đúng lúc. Đặc biệt là ông Friedberg, giáo sư về chính trị và các vấn đề quốc tế của Đại học Princeton, được đề cử làm đồng chủ tịch nhóm nghiên cứu về châu Á – Thái Bình Dương cho chiến dịch tranh cử Tổng thống của ông Mitt Romney.

Những điều Friedberg nghĩ về Trung Quốc, và những bước đi do ông đề nghị để phá vỡ cách hành xử ngày càng hung hăng của Trung Quốc, có thể trở thành chính sách của nước Mỹ bắt đầu từ 2012 (sau cuộc bầu cử Tổng thống). Tôi đã phải phỏng vấn ông qua e-mail vài ngày trước đây.

Hỏi : *Tại sao ông viết cuốn sách này ?*

Đáp : Cuốn sách do kinh nghiệm của tôi, vừa trong nghề giảng dạy, vừa với tư cách là người quan sát và tham gia các quy trình tạo ra chính sách. Tôi đã giảng dạy ở Princeton từ 1987, và bỏ nhiều thời gian trong hai thập kỷ vừa qua để suy nghĩ và viết về địa chính trị ở châu Á. Vào năm 2000-2001, tôi phục vụ trong một nhóm ngoại vi để đánh giá những báo cáo của CIA về Trung Quốc, và vào năm 2003-2005, tôi trở thành phó trợ lý các vấn đề an ninh quốc gia tại văn phòng Phó Tổng thống. Từ hơn một thập kỷ, tôi đã lo ngại là chính phủ Mỹ, và toàn thể nước Mỹ, không chú ý đủ tới những thách thức cho quyền lợi và an ninh quốc gia do sự giàu mạnh càng tăng của Trung Quốc gây ra. Ngay cả nếu họ không đồng ý với một số điểm trong chẩn đoán hay biện pháp chữa trị của tôi, tôi nghĩ là độc giả sau khi đọc xong sách này, sẽ cảnh giác nhiều hơn về tính cách nghiêm trọng, phức tạp và khẩn cấp của thách thức này.

Hỏi : *Liệu Trung Quốc có đang tìm cách thay thế nước Mỹ trong vai trò đại cường kinh tế, quân sự số một trên thế giới ?*

Đáp : Mặc dù họ rất thận trọng không phát biểu ra, tôi tin tưởng là những nhà lãnh đạo hiện nay của Trung Quốc đang tìm cách thay thế nước Mỹ để trở thành đại cường nổi trội ở Đông Á. Đảng Cộng sản Trung Quốc tin rằng Mỹ và đồng minh nhắc mục đích bao vây Trung Quốc, hạn chế sự tăng trưởng của nó, và chuyển đổi nó thành một nền dân chủ tự do. Họ nhìn sự hiện diện của Mỹ ở châu Á, mạng lưới căn cứ quân sự, đồng minh và lực lượng quân sự triển khai tiền phương, là một sự xâm nhập bất bình thường, tạm thời, và là một mối đe dọa tiềm ẩn. Nếu người Mỹ ra đi, Trung Quốc sẽ lấy lại vị trí truyền thống của nó, là một cường quốc thống trị khu vực.

Nhờ ở sự tăng trưởng kinh tế rất nhanh, trong 20 năm qua, Trung Quốc đã bắt đầu có quyền lợi và thực thi ảnh hưởng trên kích thước toàn cầu thực thụ. Các nhà

chiến lược và chuyên gia Trung Quốc chỉ mới bắt đầu nói chuyện công khai trong thời gian gần đây, về khả năng vào giữa thế kỷ 21, họ sẽ đuổi kịp nước Mỹ về giàu có và sức mạnh tổng thể. Trong lúc tôi không tin là có nhiều người, vào thời điểm này muốn thay thế Mỹ như là cường quốc đứng đầu thế giới, nhưng có một số đã bắt đầu suy nghĩ làm sao định hình lại hệ thống thế giới để phục vụ tốt hơn nữa cho quyền lợi của Trung Quốc.

Hỏi : *Trong khi đàm phán với Trung Quốc, chúng ta đã phạm phải lỗi lầm gì ?*

Đáp : Ngoài việc nhận thức chậm chạp các hậu quả tiềm ẩn về an ninh đối với sức mạnh quân sự đang lên của Trung Quốc, tôi nghĩ là các nhà làm chính sách Mỹ có huynh hướng đánh giá quá cao khả năng quyền lợi và chính sách của Bắc Kinh hội tụ với hệ thống của chúng ta, trong một số vấn đề quan trọng. Ví dụ, về chương trình phổ biến hạt nhân, chính quyền Bush đã hy vọng quá cao về Trung Quốc, muốn được Trung Quốc gây áp lực lên Bắc Triều Tiên để bỏ rơi chương trình vũ khí hạt nhân. Và chính quyền Obama có vẻ cũng trông chờ như vậy, đối với Iran. Nhưng, trong trường hợp đầu, thì đã rõ, và trường hợp thứ hai, tôi nghĩ kết quả cũng như vậy. Bắc Kinh có những quyền lợi khác, (một Nhà nước độn thân hữu nằm dọc biên giới, tiếp cận với năng lượng), đã vượt trội mối lo ngại về phổ biến hạt nhân. Trung Quốc dùng triển vọng hợp tác để nhử mồi, gây ảnh hưởng lên chính sách của Mỹ đối với họ, tiếp tay cho những người trong hệ thống của chúng ta đang lý luận là chúng ta phải cẩn thận, đừng có làm chuyện gì để méch lòng hoặc khiêu khích Bắc Kinh.

Hỏi : *Chúng ta đối phó với những lạm dụng nhân quyền như thế nào ?*

Đáp : Các nhà lãnh đạo của chúng ta phải tiếp tục công khai bày tỏ sự phản đối của quần chúng Mỹ đối với sự lạm dụng nhân quyền. Và phải cổ vũ lãnh đạo của các nước khác làm như vậy. Bộ trưởng ngoại giao Hillary Clinton trong chuyến viếng thăm đầu tiên qua Bắc Kinh, đã nói là nước Mỹ bứt phê phán về vấn đề này, để tập trung giải quyết những vấn đề khác, đó là một bước đi sai, theo tôi đánh giá. Rất quan trọng phải làm cho lãnh đạo Trung Quốc tin rằng họ không thể dùng được sức mạnh mới có để dập tắt tiếng nói của những người chống lại cách đối xử tàn bạo đối với người dân chủ của nước họ.

Ngoài hành động ngoại giao công khai, chính phủ Mỹ nên tiếp tục hỗ trợ việc triển khai phần mềm máy vi tính để giúp người dân trong những quốc gia bị đàn áp, được dễ dàng tiếp cận với Internet mà không sợ bị trả thù. Các công ty Mỹ hỗ trợ tích cực chính phủ Trung Quốc xâm phạm nhân quyền của người công dân Trung Quốc, phải bị đưa ra công luận dè bủ, và để cổ động gây áp lực, nếu không nói là phạt và hình sự. Các nỗ lực của NGO, đại học và các định chế tư nhân đẩy mạnh sự nổi lên của xã hội dân sự mạnh mẽ ở Trung Quốc, cũng cần được khuyến khích.

Hỏi : *Và an ninh mạng (cybersecurity).*

Đáp : Đây là vấn đề chúng ta phải làm chung với các quốc gia khác, kể cả châu Âu. Mạng của các công ty và chính phủ quốc gia này bị tấn công nhiều lần liên tiếp có nguồn gốc từ Trung Quốc. Chính phủ Mỹ đã đầu tư rất nhiều cho các biện pháp phòng vệ. Nhưng một chiến dịch an ninh mạng đầy đủ cần phải có một bộ phận tấn công.

Hỏi : *Sự cắt giảm quốc phòng do thỏa thuận về trần nợ công đưa ra, có gây ảnh hưởng gì trong quan hệ với Trung Quốc ?*

Đáp : Sự cắt giảm quốc phòng đã được thông qua là đáng kể. Và sự cắt giảm sẽ tới còn lớn hơn gấp hai lần. Sự cắt giảm xảy ra vào thời điểm sau 20 năm Trung Quốc xây dựng vũ trang và đạt được thành quả nguy hiểm. Trung Quốc đã lập ra cái mà Lầu Năm Góc gọi là chiến lược “ chống tiếp cận ”, sử dụng một số lớn hỏa tiễn hành trình và đạn đạo mang đầu đạn quy ước, có thêm tàu ngầm và máy bay để nhắm vào một số ít hải cảng và phi trường, chỗ dựa của quân đội Mỹ ở Tây Thái Bình Dương. Cũng như họ nhắm vào các mấu hạm của Mỹ.

Trong những năm sắp tới, Mỹ và đồng minh phải làm việc nhiều hơn nữa để ngăn chặn khả năng quân sự đang lên của Trung Quốc. Những cắt giảm ngân sách quốc phòng sắp tới sẽ tạo ra nhiều khó khăn trong việc duy trì cân bằng quân sự ở Tây Thái Bình Dương.

Hỏi : *Chúng ta trông chờ vào đồng minh nào trong khu vực để đối trọng lại Trung Quốc ?*

Đáp : Về mặt ngoại giao của chiến lược của chúng ta để giữ vững cân bằng với Trung Quốc cần phải có ba nhân tố. Thứ nhất, chúng ta nên tiếp tục đẩy mạnh quan hệ với những đồng minh truyền thống như Nhật Bản, Hàn Quốc và Úc. Các nỗ lực này phải có cả hai mặt kinh tế và quân sự. Hiệp ước mậu dịch tự do Mỹ-Hàn là một ví dụ để tăng cường quan hệ hiện hữu. Thứ hai, chúng ta phải có quan hệ “ cận liên minh ” với Ấn Độ, Singapore, Indonesia, và có lẽ Việt Nam. Những quốc gia này chia sẻ với chúng ta sự lo âu về sự nổi lên của sức mạnh Trung Quốc, và cách hành xử cứng rắn của Trung Quốc. Cuối cùng, chúng ta phải âm thầm đàm phán chiến lược và quốc phòng với tất cả các quốc gia này. Các nhà lãnh đạo Trung Quốc phải biết rằng nếu họ cư xử quá hung hăng, họ sẽ phải đối mặt với sự phản kháng của một liên hiệp các quốc gia châu Á.